

Täiskasvanute koolitajate sisemine motivatsioon kasutada koolitusprotsessis digioskusi ja -keskkondi

Monika Blagi

Tallinna Ülikool Haridusteaduste instituut

Annotatsioon

Artiklis käsitletava uurimuse eesmärk on analüüsida täiskasvanute koolitajate sisemist motivatsiooni digioskuste ning kaugõppe võimaluste kasutamisel koolitusprotsessis. Andmete kogumisel lähtutakse nii kvalitatiivsest, kui ka kvantitatiivsest uurimisviisist, esimeses etapis viiakse läbi intervjuu täiskasvanute koolitajaga ning teises etapis viiakse läbi anonüümne elektrooniline ankeetküsitlus.

Uuringust selgus, et koolitajad eelistavad sotsiaalses mõttes siiski klassiruumis koolitust, kuid distants- ja kaugõppe nende arvates kaasavad rohkem osalejaid, ning on mugavam logistiliselt ja odavam variant. Samuti tõid koolitajad esile, et koolituse läbiviimine tuleb kohandada vastavalt olukorrale, kuna mõned teemad nõuavad näiteks rohkem iseseisvat tööd, teised aga aktiivset arutelu ja füüsilist kohalolekut klassiruumis. Sellest lähtuvalt võib järeldada, et kaugõppel on omad plussid ja miinused, mis võivad nii motiveerida täiskasvanute koolitajaid neid kasutama ja ka takistada edasist tööd.

Võtmesõnad: täiskasvanud koolitaja, sisemine motivatsioon, digipädevus, kaugõppe, distantsõppe.

Sissejuhatus

Haridusteadus usub, et inimene on võimeline õppima ja peaks saama õppida kogu elu kestel (Tambaum, 2012). Võime pidevalt õppida ja areneda aitab kaasa inimeste isikuomadustest tulenevate annete ja intelligentsuse realiseerimisele (Rummo-Laes, 2009). Üheks prioriteediks õppimist soodustavate keskkondade arendamine koolides, soodustades sh pedagoogilisi lähenemisi on juba varem prioriteediks „Eesti e-õppe strateegia kutse- ja kõrghariduses“ (Eesti e-õppe strateegia..., 2009). Toetudes eespool nimetatud strateegiatele õppida on oluline selleks, et tulla toime isikliku eluga ja suuta positiivselt suhestuda pidevalt muutuvast ühiskonnast. Maailma Terviseorganisatsioon liigitas 11. märtsil 2020. aastal COVID-19 epideemia pandeemiaks ning 12. märtsil Eestis teatati haiguse lokaalsest levikust

ja kehtestati eriolukord (Euroopa vaktsineerimise infoportaal, 2020). Seega keelati avalikud kogunemised ning kogu õppetöö viidi distantsõppele. Distantsõpe eitajatel vastuargument oli: et õpetamise kvaliteet ja õppijate õppimise tase langeks, kui õpitaks ainult veebis (Poldre, 2021). Täiskasvanute koolitajatel oli vaja kiirelt kohaneda ühiskonnas toimuvatele muudatustele - tuli leida uusi lahendusi distants- ja kaugõpet korraldamiseks ning õppijatele teadmiste edasiandmiseks. Suurem osa tööajast kulus õppeülesannete koostamisele ning õppijate iseseisva töö hindamisele ja tagasiside andmisele (Tammets, jt 2021). Kulikowski jt (2021) on leidnud ühe puudusena, et distantsõppe kaudu ei pruugi olla võimalik akadeemilise kursuse programmi kavandatud kujul läbida. Kasutatavatest õppematerjalidest ja juhendamisest sõltub õpilaste õppetulemus, leiab Padu (2008).

Poliitikauuringute instituudi Läänemere maade lektor Heiko Pääbo kirjutas oma artiklis „Head kriisi ei tohi raisku lasta“, et „Inimene on sotsiaalne olend ning me ei ole veel muutunud nii palju, et suudaksime isiklikku suhtlemist täielikult virtuaalkanalitega asendada“.

Distantsõppel on aga ka palju positiivseid külgi:

- Paindlikkus: õppevorm on hästi sobilik ka täiskasvanud õppijatele, kes peavad oma aega jagama töö, perekonna ja õppimise vahel.
- Aja kokkuvõtteid: õppija ei ole seotud kindla kohaga ning saab ise valida ka kus õppida
- Kulude kokkuvõtteid: ei nõua füüsilist kohal käimist.

Herremans (1995) on samuti õppemeetodite uuendustes toonud välja üheks oluliseks eesmärgiks kiiremini uuendada õppematerjale sh digitaalseid, mis võimaldab säästa reisikuluseid ja kokku hoida aega (tänu kaugõppimisele).

Pandeemia algusest on möödunud kolm aastat ja selle aja jooksul on paljud spetsialistid kodus töötamisega harjunud. Teabe- ja konsultatsiooniettevõtte Kantar hiljutisest uuringust selgub, et 68% töötajatest eelistavad kaugtööd rohkem kui enne pandeemiat (Kantar, 2022). Osadel töötajatel aitas tööandja sisse seada kodukontori ja võimaldas kõike vajalikku omal kulul, mis muutis töötajate töö mugavamaks (Standard Booksi Blogi, 2021). Koolitajatel tuli kohandada kodukontorisse kaugõppe vorm, mis võimaldas omakorda arendada täiendavaid digioskusi. Omades digipädevust ja kasutades neid oskuslikult ja õiglaselt, saavad haridustöötajad pakkuda õppijatele kvaliteetse ja kaasava hariduse ja koolituse (Euroopa Komisjon, 2020).

Aja jooksul mõned piirangud kaotati, mis omakorda võimaldas koolitajatel uuesti kontaktõpet läbi viia. Koolitajatel on nüüd võimalus otsustada, kus kursused toimuvad – kaugõppes või klassiruumis, kuna omati juba mõningast veebikursuste läbiviimise kogemust.

Lähtudes ühiskonnas toimunud õppekorralduse muudatustest tekkis küsimus, mil määral koolitajad on sisemiselt motiveeritud kasutama digilahendusi. Töö teema valik tuleneb minu isiklikust huvist, mis on tingitud e-õppe kasutamisega.

Uuringu eesmärgiks on analüüsida täiskasvanute koolitajate sisemist motivatsiooni digioskuste ning kaugõppe võimaluste kasutamisel koolitusprotsessis. Eesmärgist lähtuvalt on uurimisküsimusteks:

- 1) Millised motivatsioonitegurid iseloomustavad koolitajate sisemist motivatsiooni?
- 2) Millisel määral on täiskasvanute koolitajad sisemiselt motiveeritud kasutama digilahendusi teadmiste edastamisel?
- 3) Kuidas kirjeldavad täiskasvanud koolitajad oma digioskust?

1. Teoreetiline osa

Käesolev peatükk annab ülevaate uurimistöö teoreetilistest lähtekohtadest, mis selgitavad täiskasvanud koolitaja, sisemise motivatsiooni, digipädevuse, kaug- ja distantsõppe mõisteid.

1.1. Täiskasvanute koolitaja roll õpituatsioonis

Täiskasvanute koolitaja on täiskasvanuhariduse spetsialist, kes toetab täiskasvanu õppimist ja enesearengut spetsiaalselt selleks loodud õpituatsioonis. Tema kohustuste hulka kuuluvad:

- Õppijate õpivajaduste väljaselgitamine;
- Õppekava koostamine ja koolituste/kursuste planeerimine;
- Õppematerjalide ja -juhendite kohandamine täiskasvanuhariduse jaoks;
- Õpikeskkonna kujundamine;
- Õpitulemuste saavutamise hindamine ja analüüs (Toompere jt).

Koolitaja väärtustab täiskasvanud õppijaid, järgib oma töös eetikanorme (Täiskasvanute koolitaja kutse-eetika koodeks) ja täiskasvanuharidust ning muude valdkondade tegevust

reguleerivaid seadusi, hoiab ametialast mainet. Antud töös on käsitletud „Täiskasvanute koolitaja“ ja „koolitaja“ sünonüümidenä.

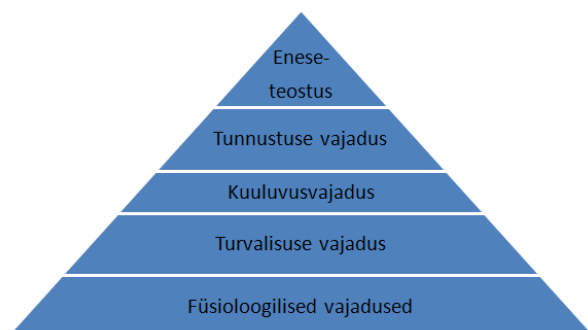
Eriolukorra väljakuulutamise 12. märtsil 2020 tähendas seda, et suur osa töötavast elanikkonnast pidi organiseerima ümber oma töökorralduse ning seadma sisse püsivama töökohta kodus. Olukorrast tingituna olid sundinud ka täiskasvanute koolitajaid otsima uusi võimalusi kursuste läbiviimiseks veebis (Sulkowski, 2020). See sai haridustöötajatele väljakutseks, sest paljud koolitajad pidid õppima täiendavaid digioskusi ja samaaegselt toetama õppijaid digipädevuste arendamisel- suunata õppeprotsessis kasutama mitmesuguseid digivahendeid ja -keskkondi (Õpetajate Leht, 2021).

1.2.Sisemine motivatsioon A. Maslowi vajaduste püramiidi näitel

Motivatsioon on jõud, mis sunnib meid edasi liikuma ja mida me kõik elutegevuseks vajame (Saul, 2017). Motivatsioon hõlmab käitumist aktiveerivaid bioloogilisi, emotsionaalseid, sotsiaalseid ja kognitiivseid jõude. Motivatsiooni tunnused olid hästi näidatud Abraham Maslowi vajaduste püramiidi näitel.

Joonis 1.

A. Maslow' vajaduste hierarhia. Allikas: Liblik, H. (2012).

Tema vajaduste hierarhia on üks kuulsamaid motivatsiooni sisu teooriaid, mis põhineb arvukate psühholoogiliste uuringute tulemustel. Vajadusi vaadeldakse kui millegi teadliku puudumist, mis ärgitab tegutsema (Maslow, 1954). Vajadused jagunevad esmasteks, mis iseloomustavad inimest kui bioloogilist organismi, ja kultuurilisteks või kõrgemateks, mis iseloomustavad inimest kui sotsiaalset olendit ja isiksust (King-Hill, 2015). Püramiidi kõrgemate tasandite vajadused Maslowi järgi ilmnevad ainult siis, kui saavutatakse eelmise taseme vajaduste teatav rahuldamise tase. Maslow selgitas oma teooriat 1954. aastal teoses "Motivatsioon ja isiksus" ning kirjeldas vajaduste järjestust taseme järgi:

- Füsioloogia. Juba esimesel tasandil vajab inimene toitu, puhkust ja muude vajaduste rahuldamist, mis on vajalikud keha normaalseks eksisteerimiseks.
- Turvalisus. Siin soovitakse stabiilsust ja kaitset.
- Armastus ja kuuluvus. See tase eeldab, et inimene rahuldab sotsiaalseid vajadusi. Näiteks leiab ta sõpru, loob pere, loob tutvusi huvitavate inimestega.
- Austus ja tunnustus. Selles etapis on vaja ühiskonna tunnustust. Näiteks soov saavutada kõrge staatus, teenida teiste austust.
- Eneseteostus. Sellele tasemele jõudes on inimesel soov vaimsed vajadused avada (Maslow, 1954).

Sisemine motivatsioon - inimese põhiliseks tegevusajendiks on huvi ja endale püstitatud pikemaajalised eesmärgid (Haridussõnastik, n.d.). Sisemine motivatsioon ei sõltu materiaalsest kasust. See tähendab, et töö tehakse iseenda ja eneseteostuse jaoks. Sisemine motivatsioon aitab enesearengut ning vastab väitele “ma tahan seda teha” (Kalm, 2011). Teisisõnu, motivatsioon käitumiseks tekib indiviidi sees, sest tunne on rahuldust pakkuv. See vastandub välisele motivatsioonile, mis hõlmab käitumist, et teenida väliseid hüvesid või vältida karistusi. Sisemist motivatsiooni suurendavad tegurid on järgmised:

- Väljakutse: Inimesed on motiveeritumad, kui nad taotleavad isikliku tähendusega eesmäärke.
- Kontroll: Inimesed tahavad kontrollida end ja oma keskkonda.
- Koostöö ja konkurents: sisemist motivatsiooni saab suurendada olukordades, kus inimesed saavad teiste kasulikud olla. See kehtib ka juhtudel, kui inimesed saavad oma tulemusi teiste omadega võrrelda.
- Uudishimu: sisemine motivatsioon suureneb, kui miski füüsilises keskkonnas köidab inimese tähelepanu. See juhtub ka siis, kui miski selles tegevuses stimuleerib inimest soovima rohkem teada saada (kognitiivne uudishimu).
- Tunnustamine: inimestele meeldib, kui teised tunnustavad nende saavutusi, mis võib tõsta sisemist motivatsiooni (Maslow, 1954).

1.3.Digipädevuse roll ja eesmärgid

Digipädevus hõlmab digitehnoloogiate vastutustundlikku kasutamist, suhtlemist, koostööd ja meediaoskust; digitaalse sisu loomist, turvalisust ja probleemide lahendamist. See hõlmab võimalust kasutada teavet erinevate digitaaltehнологiate kaudu. „Eesti elukestva õppe strateegia 2035“ defineerib digipädevust kui valmisolekut kasutada

digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus teadmushiskonnas nii töökohal kui ka õppimisel (Harno, 2020). Digipädev inimene otsib võimalusi enesearenguks ja oma teadmiste täiendamiseks kasutades tehnoloogia ja digikeskkonda. Digipädevuse oluline komponendid on paindlikkus, avatus ja pidev õpivalmidus (Õpetajate Leht, 2021).

Digipädevuse standardid kirjeldavad töötamisel minimaalseid arvutioskusi, mida nõutakse iga valdkonna spetsialistilt, eriti kui tegemist on tüüpilise kontoritarkvara kasutamisega (Laanpere, jt 2016). Toetudes eelnevale tähendab täiskasvanute koolitaja digipädevus oskus kasutada õppimiseks sobivat digiõppevara, arvestades konkreetseid õpieesmärke ja -väljundeid, -meetodeid ning õpikeskkonna eripära.

1.4.Kaugõpe võimalused õppeprotsessis

Kaugõpe on teadmiste ja oskuste omandamine arvuti või muu internetiga ühendatud tehnoloogia abil režiimis “siin ja praegu”. Internetis õppimise ajal jälgib õppija loenguid videosalvestuses või otseülekandes, sooritab interaktiivseid teste, vahetab faile, suhtleb grupikaaslaste ja koolitajatega (Al-Khatir, 2014). Kaugõpe on orienteeritud isikutele, kes soovivad omandada (kõrg)hariduse töö ja/või pere kõrvalt ning kelle igapäevane auditoorses õppes osalemine on raskendatud (Haridussõnastik, n.d.). Kaugõpe võimaldab toetada õppeprotsessi, samas võib see kaasa tuua ettenägematuid ja soovimatuid muutusi koolitaja töö mahus ja sisus, mõjutades nende motivatsiooni (Kulikowski jt, 2021). Kaugõpe nõuab õppijatelt pidevat ja usaldusväärset juurdepääsu tehnoloogiale - õppijad vajavad täielikku juurdepääsu seadmetele, mida nad vajavad kursuse nõuete täitmiseks (näiteks Interneti-ühendusega arvuti) (Traxler, 2018). Klassiruumis saab koolitaja õppijate tulemusi kohe hinnata testimise kaudu. Kaugõppes aga peab õppija ootama tagasisidet, kuni koolitaja tema tööd kontrollib ja sellele reageerib.

1.5.Distantsõpe tähendus

Distantsõpe on Eesti Keele Instituudi ühendsõnastiku 2021. aasta määratluse kohaselt „e-õppe“ vormis toimuv õppetöö, kus õpetajate või õppejõududega suheldakse üksnes vahendusel ehk distantsilt, mis säilitab samal ajal kõik õppimisele omased komponendid (nt eesmärgid, sisu, meetodid, organisatsioonivormid, õppevahendid jne), kasutades tehnilisi vahendeid, nagu näiteks Zoom, Microsoft Teams, Google Classroom, Canva jne, mille abil saab luua interaktiivelemente ning teisi ülesandeid. Mõiste "distantsõpe" viitab sellele, et õppijate ja koolitaja vahel on distants, ning omakorda sõna “kaugõpe” tähendab, et see õppimine toimub internetiühenduse ja tehnoloogiate abil (Doug, 2017). Ehk siis distantsõpe

on digivahendite abil tõhustatud õppimise viis mistahes õppevormis, kus õppijad ja õpetajad on füüsiliselt üksteisest eraldatud (Harno, 2022).

2. Uuringu läbiviimine

Käesolevas uurimistöös lähtun nii kvalitatiivsest, kui ka kvantitatiivsest uurimismeetodist. Uuringu läbiviimiseks kvalitatiivsel meetodil sai määravaks andmete kogumine poolstruktureeritud intervjuuga, mis koosnes kaheksast põhiküsimusest. Poolstruktureeritud intervjuu annab võimaluse esitada spontaansid ja avatud küsimusi ning saada rohkem informatsiooni intervjueritavatest. Intervjuuks valiti koolitaja, kellel oli veebipõhise loengu läbiviimise kogemus.

Kvantitatiivsel meetodil kogusin andmeid elektroonilise küsimustikuga, mis oli koostatud Google Forms keskkonnas. Küsimustiku läbiviimisel kasutasin nii valikvastustega küsimused kui ka avatud küsimusi. Eesmärk oli koguda nii sotsiaal-demograafilisi andmeid kui ka anda vastajatele võimalus väljendada oma isiklike mõtteid avatud küsimuste kaudu (Lagerspetz, 2017). Küsimuste vastuseid analüüsisin läbi kodeerimise ning eesmärk oli leida selle kaudu kõige enim esitatud väiteid. Küsimustiku koostamisel arvestasin asjaoluga, et sellele vastatakse anonüümselt, eeldusel ausamate ja avameelsemate vastuste saamiseks. Andmete kogumisel lähtus uurija eetilistest ja õiguslikest piirangutest (Juurik jt., 2017).

Poolstruktureeritud intervjuu käigus selgus, et koolitaja suhtub veebipõhisesse õppimisse positiivselt, sest näeb seal palju lisa võimalusi (1), hoolimata sellest, et aeg-ajalt võib ette tulla mõningaid tehnilisi probleeme. Kaugõpe aitab arendada lisaoskusi (2) (nt erinevate programme kasutamine, silmaringi laiendamine, mugavustsoonist väljumine) ning annab võimalust samaaegselt kontakteeruda suure hulga õppijatega (3), mis omakorda on ka majanduslikult seisukohast tulusam (4). Vastaja tsitaadid:

- (1) *Põhimõtteliselt suhtun positiivselt, sest see arendab nii õppijat kui ka koolitajat.*
- (2) *Mõlemad pooled arenevad samaaegselt arvutikasutusest.*
- (3) *See võimaldab sul väga globaalselt ja ülemaailmselt üheaegselt kontakteeruda väga paljude inimestega.*
- (4) *Ning see majanduslikult on ju sellisel juhul ka vähem kulukas, kui näiteks mingi suure saali rentimine.*

Veebipõhise õppe peamiseks puuduseks peab koolitaja tehniliste probleemide võimalust (5), aga ka raskusi õppijatega koostöös (6). Probleeme võib esineda õppeplatvormide ühilduvuses operatsioonisüsteemide või brauseritega, ning madal Interneti-

ühenduse kiirus võib põhjustada kaugõppele ärajäämist või raskusi videoloengute allalaadimisel. Kõik see suurendab õppijate pettumust ja vähendab kaasatust õppeprotsessi. See võib suuresti mõjutada ka koolitaja enda motivatsiooni. Kaugõpe nõuab tugevat distsipliini ja sihikindlust ülesannete iseseisvaks täitmiseks, motivatsiooni säilitamiseks ja edu saavutamiseks. Kui õppijaid ei ümbritse gruppi kaaslased ja koolitaja, võib keskendumine kiiresti kaduda.

Vastaja tsitaadid:

- (5) *Miinus on kindlasti see, et tekivad tehnilised probleemid ning võib-olla kõigi digipädevused ei ole veel nii kõrgelt arenenud.*
- (6) */.../ programm peab olema niimoodi läbimõeldud, et see suudaks hoida õppijaid aktiivsena ja Sa saaksid näha, et kas õppija tegelikult osales koolitusel.*

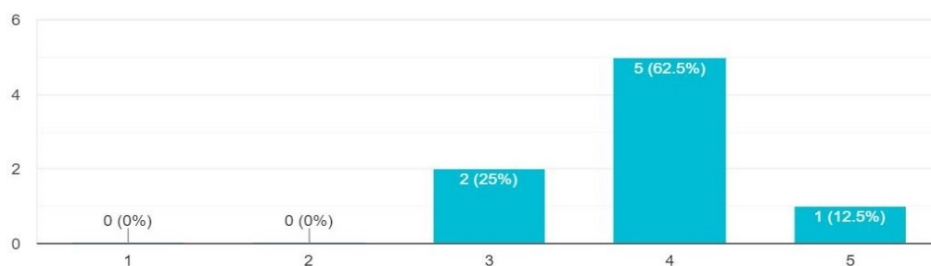
Teises etapis viisin läbi andmete kogumiseks Google Forms keskkonnas koostatud elektroonilise ankeetküsitluse, mis andis uurimise planeerimisel laiad võimalused nii faktipõhiste kui ka arvamuste põhiste andmete kogumiseks. Tulemused näitasid, et 62,5% vastajatest hindab oma digioskusi keskmisest kõrgemaks (s.o hindeks "4") ning põhjendavad seda sellega, et oma töö tegemiseks neid oskusi on rohkem kui piisavad.

Joonis 1

Vastajate hinnang oma digioskustele

Palun hinda oma digioskust

8 responses

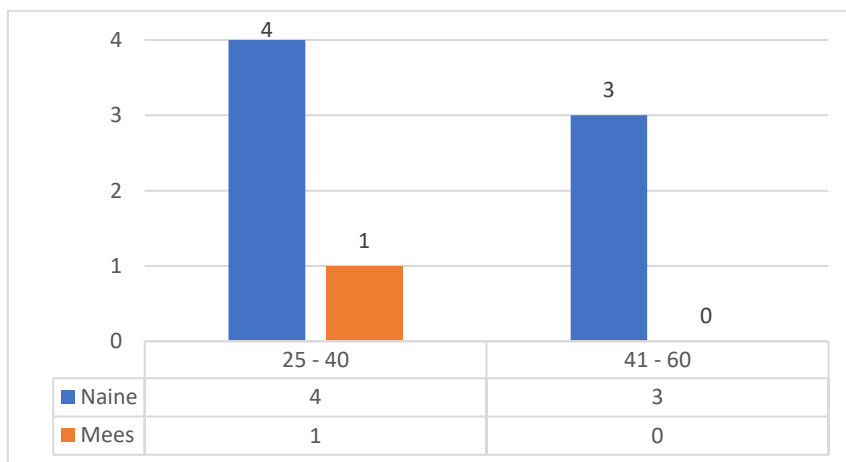
2.1.Valim

Uuringu valimi moodustasid kolleegid, kellel on veebipõhise õpetamise kogemus, ning Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsiooni (Andras) ja Eesti Andragoogide Liidu liikmed. Uuringule olid oodatud vastama liikmeid, kellel on kaugõppe kogemus.

Küsimustik (vt lisa 1) oli vastajatele avatud vahemikus 05.04.2022 kuni 20.04.2022 ning uuringus osales 8 koolitajat. Enamik (7 inimest) vastajatest olid naised, vastajate vanusevahemikuks oli 25-40 ja 41-60 aastat (vt joonis 1).

Joonis 2

Ankeetküsitluse vanuseline jaotus

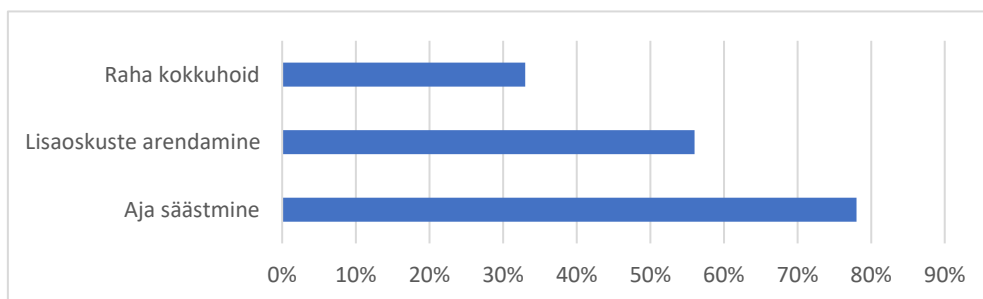
3. Tulemused

Järgnevad andmed hõlmavad intervjuu ja küsimustiku käigus saadud vastuseid.

Uuring tõi välja kolm peamist tegurit, mis motiveerivad koolitajaid kasutama digilahendusi koolitusprotsessis. Osalejatel oli võimalus valida mitu varianti, mis neid kõige rohkem kõnetavad. Uuringu tulemuste põhjal selgus, et täiskasvanute koolitajaid motiveerib: aja säästmine (78%), lisa digioskuste arendamine (56%) ning raha kokkuhoid (33%).

Joonis 3

Täiskasvanute koolitajate motivatsioonitegurid

Oluliseks kaugõppe ressursiks koolitajate jaoks oli aja kokkuhoid, mis kontaktõppega puudub (7, 8). Võimalus omandada teadmisi kodust lahkumata muudab õppeprotsessi mugavaks, paindlikuks ja vähem väsitavaks (aeg, mis kulub reisimisele). Koolitajad saavad veebipõhise õppega säästetud aega kasutada koolituse ettevalmistamiseks ning tehniliste

probleemide ennetamiseks (kontrollida kõigi vajalike tööriistade, seadmete, Interneti jne toimivust). Vastajate tsitaadid:

- (7) *Aja säästmine, ei pea kuhugi ekstra sõitma ja formaalsustega tegelema.*
- (8) *Kaugõpe võimaldab koolituse aega kokku hoida, sa ei pea klassiruumi ette valmistama ega kuskile kohapeale sõitma.*

Täiendavad teadmised personaalarvutite ja rakenduste kasutamise kohta võimaldavad koolitajatel osaleda kaugõppes ilma stressi ja ajakadudeta ning toovad töösse rohkem vaheldust (9, 10). Lisaks lihtsustavad digioskused tööd, hõlbustades teabe ja/või tagasiside edastamist koolitaja ja õppijate vahel (11).

- (9) *Annab vaheldust, teeb protsessi huvitavamaks, annab võimalusi grupitööks, individuaaltööks, reflekteerimiseks jne.*
- (10) *Vahelduse toomine ja põnevuse tekitamine õppijatele, teinekord on ka info kogumine võimalik ainult digivahendite abil.*
- (11) *Pilvesüsteemi, kust õppijad saavad kätte materjali ja kuhu saavad oma töid üles laadida, e-küsimustikud tagasisideks, viktoriin, mida saab nutitelefoni mängida.*

Koolitajad mainisid, et kaugõpe on nende jaoks majanduslikult tulusaim variant. Kaugõpe vähendab oluliselt koolitajate rahalisi kulutusi: sõidukulud, majutus, toitlustus, materjalide trükkimine, ruumi rentimine jne (12, 13).

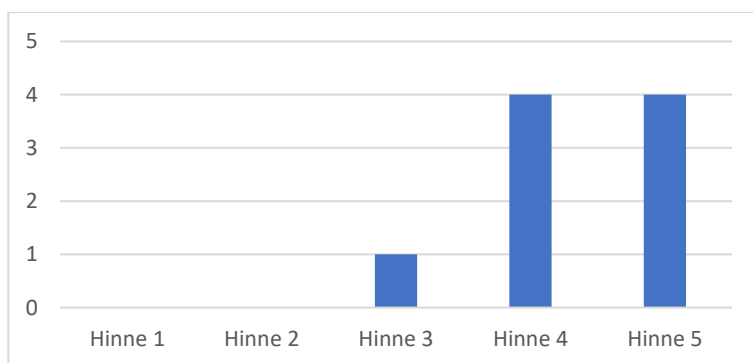
- (12) *See majanduslikult on ju sellisel juhul ka vähem kulukas, kui näiteks mingi suure saali rentimine.*
- (13) *Olla kohal ka seal, kuhu muidu aja- ja rahapuudusel minna ei saaks või ei plaanikski.*

Tulemused näitasid, et suurem osa vastajatest hindab oma sisemist motivatsiooni kasutada digivahendid koolitusprotsessis keskmisest kõrgemaks (s.o hindeks "4" ja "5"), ning põhjendavad seda võimalusega levitada teadmisi laialdasemalt ning samuti muuta osalemine mugavamaks neile, kes kontaktõppes osaleda ei saa. Oma motivatsiooni selgitasid koolitajad ka uudishimu ja sooviga proovida keskkondi, mis toetavad kogemuspõhist õpet (14). Nagu eelpool oli juba mainitud, võimaldab kaugõpe koolitusi mitmekesistada, mis omakorda tõstab selle väärtust ja huvi õppijate silmis. Vastajad tõid välja, et kontaktõpe võimaldab koolitajatel õppijaid rohkem toetada, suunata ning jälgida nende õppeprotsessi (15, 16).

- (14) *Mulle meeldib avastada ja katsetada vahendeid, millel on potentsiaal sobida õppe eesmärkidega kokku või mis toetavad kogemuspõhist õpet.*
- (15) *Õppija protsessi ja tema arengut on jälgida ja teda vahetult suunata on kontaktõppes lihtsam.*
- (16) *See on mugavam viis õpetamiseks, kuid kontaktõppes tekib parem side õppijaga.*

Joonis 4

Koolitajate hinnang oma sisemisele motivatsioonile kasutada digivahendid teadmiste edastamisel

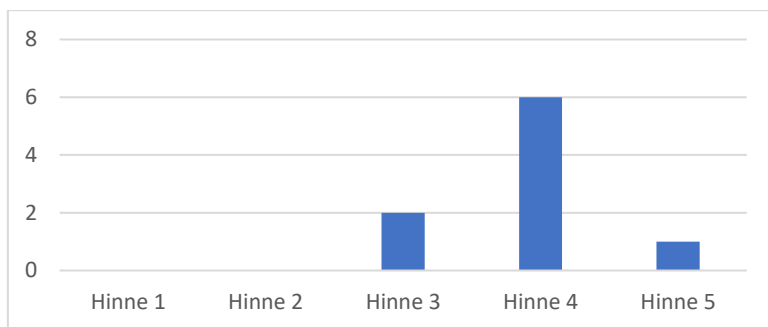

Uuringu käigus selgus, et suurem osa vastajatest (67%) hindab oma digioskusi keskmisest kõrgemaks (s.o hindeks "4"). Koolitajad tunnevad, et juba olemasolevatest digioskustest piisab nende töö tegemiseks ja materjalide koostamiseks, kuigi meenutavad, et nad on alati valmis silmaringi laiendada (17, 18). Koolitajate hinnang on seletatav sellega, et nende tööks piisab elementaarsetest arvutioskustest (näiteks slaidide, tekstide, töölehtede jms koostamise jaoks). Paljudel veebipõhistel õppeplatvormidel on olemas juba valmis mallid, mida saab õpingute ajal kasutada.

- (17) *Minu digioskused oma töö tegemiseks on rohkem kui piisavad, aga loomulikult on palju õppida ja katsetada.*
- (18) *Olen üsna vilunud digivahendite kasutaja, aga alati saab veel enda oskusi arendada.*

Joonis 5.

Koolitajate hinnang oma digioskustele

3.1. Arutelu ja kokkuvõte

Uurimuse eesmärgiks oli välja selgitada täiskasvanute koolitajate sisemine motivatsioon ning valmisolek kaugõppes kasutada erinevaid digilahendusi. Uurimuse tulemustest järeldus, et koolitajad suhtuvad kaugõppesse positiivselt ja hea meelega kasutavad digivahendeid mitte ainult distants-, vaid ka kontaktõppes, sest see annab vaheldust ja teeb õppeprotsessi huvitavamaks. Sotsiaalses mõttes siiski eelistavad koolitajad klassiruumi koolitust, kuid distants- ja kaugõpe nende arvates kaasavad rohkem osalejaid, ning on mugavam logistiliselt ja soodsam variant. Samuti annab kaugõpe koolitajatele võimaluse arendada täiendavaid digioskusi ning säästab ka nende tööaega.

Tammets jt (2021) uurimuse tulemuste kohaselt selgus, et haridustehnoloogide operatiivne reageerimine kujunes üheks peamiseks teguriks, mis motiveeris haridustöötajaid kasutada õppeprotsessis digivahendeid. Samuti tulemused näitasid, et peamiseks puuduseks peetakse ajakulu õppeülesannete koostamisele, õppijate iseseisva töö hindamisele ja tagasiside andmisele. Antud uuringu tulemused näitavad, et peamised motivatsiooni tegurid on aja säästmine, lisaoskuste arendamine ning majanduslik (raha) kokkuhoid. Kaugõpe positiivsetele külgedele on tuvastatud üks oluline puudus, millega enamik vastajates oli nõus – kaugõppes õpetades on raske jälgida õppija individuaalset arengut ja hoida teda pikka aega keskendunud. Tehniliste rikete ilmnemise probleem ei tundu koolitajatele enam nii keeruline kui õppijate motiveerimine ekraani taga. Kaugõppes alamotivatsiooniga õppijaid tuleb pidevalt teatud väikese perioodi tagant aktiveerida (näiteks kasutades interaktiivelemente, videoid, küsimusi jne), et hoida neid aktiivsena. Kulikowski jt, (2021) sõnul distantsõpe kaudu ei pruugi olla võimalik akadeemilise kursuse programmi kavandatud kujul läbida, ning sellega olid nõus valdav osa uuringu vastajatest, kuna nad leidsid, et koolituse läbiviimine tuleb kohandada vastavalt olukorrale.

Kahtlemata ei saa kaugõpe või digiõpe muutuda kontaktõppe täiemahuliseks asenduseks, sest see ei suuda edasi anda klassiruumi õhkkonda ega asendada elavat suhtlust

grupikaaslaste ja koolitajaga, küll aga pakub vaheldust tavapärastele õppemeetoditele, pakub väljakutset ja arendab digioskusi. Edasised uuringud võiksid olla suunatud õppijate tähelepanu hoidmisele ja koondamisele veebipõhises õppimises, mida toodi välja probleemina antud uuringus.

Kasutatud kirjandus

Al-Khatir Al-Arimi, A., M. (2014). *Distance Learning*. Ibra College of Technology. Loetud aadressil:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1096751610000886>

Doug, V. (2017). *Distance Learning: Promises, Problems, and Possibilities*. University of Oklahoma. Loetud aadressil: <https://ininet.org/distance-learning-promises-problems-and-possibilities.html>

Eesti e-õppe strateegia kutse- ja kõrghariduses 2007 - 2012. Külastatud aadressil: http://www.e-ope.ee/images/50000894/e-õppe_strateegia_2009.pdf.

Euroopa Komisjon. (2020). *Digiõppe tegevuskava 2021–2027 Hariduse ja koolituse ümberkujundamine digiajastu jaoks*. Loetud aadressil: <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2020:0624:FIN:ET:PDF>

Euroopa vaksineerimise infoportaal. (2020). *COVID-19 faktid*. Loetud aadressil: <https://vaccination-info.eu/et/covid-19/covid-19-faktid>

Hammermans, A. (1995). *New Training Technologies. Studies on Technical and Vocational Educational*. Loetud aadressil: <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED398454.pdf>

Haridus- ja Noorteamet. (2020). *Digipädevus ja digipädevusmudel*. Loetud aadressil: <https://digipadevus.ee/digipadevus-ja-digipadevusmudel/>

Haridus- ja Noorteamet. (2022). *Õppetöö kriisi ajal*. Loetud aadressil: <https://harno.ee/oppetoo-kriisi-ajal#misted>

Haridus- ja Teadusministeerium. (2020). *Koroonaviiruse levik ja haridusvaldkond: soovitusel ja korduma kippuvad küsimused. Distsantsõppe korraldus*. Loetud aadressil <https://www.hm.ee/et/koroona>

Haridussõnastik. (n.d.). *Kaugõpe*. Loetud aadressil:
<https://www.eki.ee/dict/haridus/index.cgi?Q=kaug%C3%B5pe&F=M&C06=en>

Haridussõnastik. (n.d.). *Sisemine motivatsioon*. Loetud aadressil
<https://www.eki.ee/dict/haridus/index.cgi?Q=motivatsioon&F=M&C06=en>

Juurik, M.; Lilies-Heinsar, L.; Lõuk, K jt. (2017). *Hea teadustava*. Tartu: Tartu
Ülikooli eetikakeskus. Loetud aadressil: [https://www.etag.ee/wp-
content/uploads/2017/02/HEATEADUSTAVA.pdf](https://www.etag.ee/wp-content/uploads/2017/02/HEATEADUSTAVA.pdf)

Kalm, E. (2011). *Sisemine motivatsioon*. Loetud aadressil
<https://www.tark.ee/sisemine-motivatsioon>

Kantar. (2022). *The future of work: employee perception on flexibility*. Loetud
aadressil: [https://www.kantar.com/inspiration/research-services/future-of-work-employee-
perception-on-flexibility-pf](https://www.kantar.com/inspiration/research-services/future-of-work-employee-perception-on-flexibility-pf)

King-Hill, S. (2015). *Critical analysis of Maslow's hierarchy of need*. The STeP
Journal (Student Teacher Perspectives), 2 (4). pp. 54-57. Loetud aadressil:
<http://insight.cumbria.ac.uk/id/eprint/2942/>

Kulikowski, K., Przytula, S., Sulkowski, L. (2021). *E-learning? Never again! On
the unintended consequences of COVID-19 forced e-learning on academic teacher
motivational job characteristics*. Research article. DOI: 10.1111/hequ.12314

Laanpere, M., Pata, K., Luik, P., Lepp, L. (2016). *Õpetajate digipädevuste
hindamismudeli uuringu aruanne*. HITSA Innovatsioonikeskus. Loetud aadressil:
https://media.voog.com/0000/0034/3577/files/ISTE_hindamismudeli_uuringu_aruanne.pdf

Lagerspetz, M. (2017). *Ühiskonna uurimise meetodid. Sissejuhatus ja väljajuhatus*.
Lk 156-175. Tallinn: TLÜ Kirjastus.

Maslow, A., H. (1954). *Motivation and personality*. Universal Container
Corporation. Loetud aadressil: [https://www.eyco.org/nuovo/wp-
content/uploads/2016/09/Motivation-and-Personality-A.H.Maslow.pdf](https://www.eyco.org/nuovo/wp-content/uploads/2016/09/Motivation-and-Personality-A.H.Maslow.pdf)

Padu, L. (2008). *Puhastusteeninduse erialakoolituse tõhustamine e-kursuse toel:
Mooduli "Puhastamine ja koristamine" näitel*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu
Ülikool, Kutsepedagoogika osakond.

Poldre, A. (2021). *Distantsope kogemused ja võimalused*. Õpetajate Leht. Loetud aadressil: <https://opleht.ee/2021/11/distantsope-kogemused-ja-voimalused/>

Pääbo, H., Skytte, J. (2021). *Head kriisi ei tohi raisku lasta ... ehk Mida võtta kaasa pandeemia-aastast*. Tartu Ülikool. Loetud aadressil: <https://etu.ut.ee/2021/oppeprotsess/>

Riigi Teataja (2020). *Eriolukorra väljakuulutamine Eesti Vabariigi haldusterritooriumil*. Loetud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/313032020001>

Rummo-Laes, T.-L. (2009). *Täiskasvanute õppimisvõimalused ja -valmidus (Vol. Täiskasvanute koolitus)*. Tallinn: Eesti Statistika.

Saul, F. (2017). *Mis on motivatsioon? Tööelu*. Loetud aadressil <https://www.tooelu.ee/et/uudised/tooelu-blogi/1814/mis-on-motivatsioon>

Standard Booksi Blogi. (2021). *Kuidas käib kodukontorisse kolinud töötajale vahendite maksustamine?* Loetud aadressil: <https://ari.geenius.ee/blogi/standard-books-aritarkvara-blogi/kuidas-kaib-kodukontorisse-kolinud-tootajale-vahendite-maksustamine/>

Sulkowski, L. (2020). *Covid-19 pandemic; recession, virtual revolution leading to de-globalization?* Journal of Intercultural Management, 12(1), 1–11. DOI: <https://doi.org/10.2478/joim-2020-0029>

Sõnaveeb. (n.d.). *Distantsope*. Loetud aadressil: <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/distantsope/C3%B5pe/1>

Tambaum, T. (2012). *Elderly Learning in Combined-Age Learning Groups Picking Up on New Professional Skills*. Intergenerational Solidarity and Older Adults' Education in Community (pp. 187-203). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Tammets, K., Ley, T., Eisenschmidt, E., Soodla, P., Sillat, P., J., Kollom, K., Väljataga, T., Loogma, K., Sirk, M. (2021). *Eriolukorrast tingitud distantsope kogemused ja mõju Eesti Üldharidussüsteemile*. Tallinna Ülikool. Loetud aadressil: https://www.hm.ee/sites/default/files/vaheraport_do_tlu_final.pdf

Toompere, P., Randpõld, A., Nurk, M. (2002). *Koolitusjuhi käsiraamat*. Riigikantselei. Eesti Rahvusraamatukogu digitaalarhiiv DIGAR(S).

Traxler, J. (2018). *Distance Learning—Predictions and Possibilities*. University of Wolverhampton, *Educ. Sci.* 2018, 8(1), 35; DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci8010035>

Tuul, V. (2013). *Täiskasvanute koolitajate hinnang oma haridustehnoloogilistele pädevustele*. Tallinna Ülikool: Informaatika Instituut. Magistritöö. Loetud aadressil: https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/taiskasvanute_koolitajate_hinnang_oma_haridustehnoloogilistele_padevustele_tlu_magistritoo_2013_veronikatuul.pdf

Õpetajate leht. (2021). *Milline on täiskasvanute koolitaja digipädevus?* Loetud aadressil: <https://opleht.ee/2021/03/milline-on-taiskasvanute-koolitaja-digipadevus/>

Lisa 1. Uuringu käigus läbi viidud küsimustik

Küsimustik on leitav lingilt:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdo_UpJqiuS0vEkvLHzkC67vitLu8WYezKwiSol7nY2oUALvw/viewform